

Nr 21

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av proposition med förslag till lag angående ändring i lagen om polisregister jämte följdmotioner.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas:

1) *Proposition nr 117* (just.dep.) vari föreslås dels att 10 § lagen den 9 april 1965 (nr 94) om polisregister m. m. skall erhålla beteckningen 11 §, dels att i samma lag skall införas en ny paragraf, 10 §, av följande lydelse: »Den som i sin tjänst eller med stöd av denna lag fått del av uppgift ur polisregister om annans personliga förhållanden får icke obehörigen yppa vad han sålunda erfarit. Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet häremot, dömes till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken.» Ändringarna skall träda i kraft dagen efter den då lagen utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2) *Följdmotionerna I: 959 och II: 1216*. Texten är tryckt i första kammaren. Motionärer är i första kammaren herr Ernulf och fru Segerstedt Wiberg (båda fp) samt i andra kammaren herr Hamrin i Jönköping (fp). Hemställan avser att den föreslagna tystnadsplikten endast skall gälla uppgifter ur säkerhetspolisens register och att utskottet skall utarbeta härför erforderlig ändring i den föreslagna lagtexten.

Propositionens bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om polisens registrering av brott och vandelsuppgifter i övrigt återfinns i lagen den 9 april 1965 (nr 94) om polisregister m. m. Med polisregister förstås enligt denna lag register som förs hos rikspolisstyrelsen eller annan polismyndighet för att tjäna till upplysning om brott, för vilka någon misstänkts, åtalats eller dömts, eller om någonsandel i övrigt. I allmänhet innehåller polisregistren ett stort informationsförråd avseende ett ansenligt antal människors privata förhållanden.

Med stöd av polisregisterlagen förs hos rikspolisstyrelsen ett allmänt register för hela riket och hos de lokala polismyndigheterna ett flertal olika register. Härom har lämnats ingående upplysningar i prop. 1965: 18. Dessutom har säkerhetspolisen ett särskilt centralt register. Polisregisterlagen reglerar inte närmare innehållet i registren men lämnar noggranna förebihang till riksdagens protokoll 1968, 5 saml. 2 avd. Nr 21

skrifter beträffande möjligheterna att utlämna uppgifter ur desamma (lagens 3—9 §§).

Vad gäller skyddet mot obehörigt utlämnande av uppgifter ur polisregister gäller enligt 11 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen) att uppgifter och anteckningar, vilka har tillförts register som avses i lagen om polisregister, inte får lämnas ut i annat fall eller annan ordning än där sägs. Av allmänna rättsgrundsatser följer att befattningshavare, även då uttrycklig föreskrift därom inte har meddelats, har tystnadsplikt beträffande innehållet i allmän handling, som är hemlig. Detta innebär, att anställda inom polisväsendet har tystnadsplikt i avseende på sådana uppgifter i polisregister, som inte får lämnas ut enligt polisregisterlagen. Enligt 15 och 17 §§ polisinstruktionen får tjänsteman inom polisväsendet inte obehörigen yppa vad han erfarit i tjänsten av beskaffenhet att inte höra komma till utomståendes kännedom av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. Brott mot den av sekretesslagen följande tystnadsplikten och mot tystnadsplikten enligt polisinstruktionens föreskrifter bestraffas enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. — I fråga om lämnande av uppgifter till pressen gäller särskilda bestämmelser med hänsyn till tryckfrihetens speciella ställning i vårt land. Av intresse i här förevarande sammanhang är särskilt att meddelande, som lämnas för offentliggörande i tryckt skrift, kan åtalas och straffas endast i det fall att det innefattar brott mot rikets säkerhet eller om meddelandet innebär att befattningshavare eller tjänstepliktig bryter mot tystnadsplikt som stadgats i lag. Den omständigheten att innehållet i hemlig handling omfattas av tystnadsplikt innebär inte att tystnadsplikten anses stadgad i lag. Beträffande innehållet i polisregister betyder det sagda att utlämnande för publicering i pressen kan ske utan att den som lämnat ut uppgiften i fråga drabbas av någon straffrättslig påföljd. Enligt rådande uppfattning anses det t. o. m. som regel förbjudet för myndigheter och tjänstemän i allmän tjänst att efterforska vem som har lämnat ut uppgift som bort hållas hemlig.

Departementschefen

Det nuvarande skyddet för innehållet i polisregister är enligt departementschefens mening inte tillfredsställande. Särskilt allvarligt är att det har förekommit att uppgifter ur säkerhetspolisens register läckt ut och publicerats i pressen. Det bristfälliga sekretesskyddet för säkerhetspolisens register har också uppmärksamats av den parlamentariska nämnden i Wennerströmaffären. Flera myndigheter, bland dem justitieombudsmannen och rikspolisstyrelsen, har i sina remissyttranden över nämndens utlåtande dragit den slutsatsen att tystnadsplikten i fråga om uppgifter ur säkerhetspolisens register måste regleras genom lag för att sekretesskyddet skall bli allsidigt och tillförlitligt. Denna slutsats anser departementschefen be-

fogad. En lagstadgad tystnadsplikt bör emellertid enligt hans mening avse alla slags polisregister. Däremot bör den begränsningen göras att tystnadsplikt föreskrivs endast beträffande uppgifter om enskilda personliga förhållanden. För åsidosättande av tystnadsplikt inträder ansvar enligt 20 kap. brottsbalken om den skyldige har ämbetsansvar eller om han, utan att vara underkastad ämbetsansvar, är anställd i allmän tjänst eller fullgör lagstadgad tjänsteplikt. Den föreslagna tystnadsplikten beträffande innehållet i polisregister bör emellertid enligt departementschefens mening gälla även för annan än den som tillhör någon av dessa kategorier. Den bör omfatta alla som behörigen fått del av uppgifter ur registret. Det måste därför finnas en fristående straffbestämmelse som är tillämplig om gärningen ej är belagd med straff enligt brottsbalken. Beträffande det subjektiva rekvisitet bör gälla att ansvar inträder om gärningen begås uppsåtligen eller av oaktsamhet. Departementschefen uttalar slutligen att frågan om behovet av lagstadgad tystnadsplikt för uppgifter ur andra hos myndigheter förda register, t. ex. kriminalregistret, får prövas i annat sammanhang, lämpligen i samband med en allmän översyn av sekretesslagstiftningen.

Lagrådet

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Motionerna

Motionärerna lämnar förslaget, såvitt det gäller uppgifter ur säkerhetspolisens register, utan erinran men framhåller att departementschefen inte lämnat någon motivering för sitt uttalande att lagstadgad tystnadsplikt skulle erfordras för alla slags polisregister. Motionärerna kan inte finna att en så långt gående lagstadgad tystnadsplikt är nödvändig. Som en olägenhet med förslaget framhåller de, att dess genomförande skulle försvåra den nyhetsbevakning som pressen fullgör beträffande mål, som inkommit till domstol men ännu inte handlagts vid huvudförhandling. Även i andra sammanhang torde förslaget kunna vålla olägenheter utan att dessa nödvändiggörs av sekretesskäl.

Utskottet

Med stöd av föreskrifter i lagen om polisregister förs hos rikspolisstyrelsen ett allmänt register för hela riket samt hos andra polismyndigheter olika lokala register. Säkerhetspolisen har därjämte ett särskilt register. Förvarande proposition syftar till att stärka sekretessen för uppgifterna i registren på så sätt att brott mot den tystnadsplikt, som gäller för innehållet i registren, skall kunna beivras även när uppgifter ur dessa lämnas för publicering i tryckt skrift.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att en sådan förstärkning av sekretesskyddet för innehållet i polisregister behöver ske. Särskilt viktigt är att förhindra att uppgifter ur säkerhetspolisens register — såsom har förekommit — publiceras i pressen. De övriga polisregistren innehåller emellertid också ett stort antal uppgifter av för enskilda personer känslig natur, t. ex. anteckningar om polisens iakttagelser i samband med brottsspaning. Ett utlämnande av sådana uppgifter för publicering i tryckt skrift kan vålla enskilda personer stort lidande och svår skada. Utskottet finner det därför motiverat att sekretesskyddet förstärks även i fråga om dessa register. Det torde knappast behöva befaras att en begränsning av pressens möjligheter till insyn i dessa register skulle i någon väsentlig mån försvåra dess samhällsbevakande funktion. Såvitt gäller brottmål som anhängiggörs vid domstol bör beaktas att åklagare, när talan väcks, som regel torde foga utdrag ur kriminalregistret till sin stämningsansökan. Eventuella uppgifter i sistnämnda register är därigenom tillgängliga för journalister och andra som vill ta del av desamma.

Utskottet hemställer,

att riksdagen med avslag på motionerna I:959 och II:1216 bifaller proposition nr 117.

Stockholm den 16 maj 1968

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Torsten Andersson (cp), Erik Olsson (s), Carl Albert Anderson* (s), Sveningsson (h), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Dahl (s), Sörlin* (s), Hernelius* (h) och Tistad (fp); samt

från andra kammaren: herrar Adamsson (s), Hamrin i Jönköping (fp), Henningsson (s), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Nelander (fp), Andersson i Billingsfors (s), Wennerfors (h) och Boo* (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herr *Torsten Andersson* (cp) samt fru *Segerstedt Wiberg* och herrar *Tistad* och *Hamrin* i Jönköping (alla fp) vilka anför:

Mot förslaget att tystnadsplikt i fråga om uppgifter ur säkerhetspolisens register regleras genom lag har vi ingen invändning. Men vi saknar en motivering av förslaget om lagstadgad tystnadsplikt för alla slags polisregister, inte heller anges i propositionen att några olägenheter varit förenade med nu rådande ordning. En motivering hade varit så mycket mera befogad som förslaget kan komma att försvåra pressens nyhetsförmedling. Den föreslagna tystnadsplikten kan i strid med det angivna syftet komma att försvåra en pressbevakning som är till gagn för både polis och allmänhet.

Vi anser att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 959 och II: 1216 för sin del antar propositionens lagförslag med ändringen att 10 § erhåller följande lydelse:

Den som i sin tjänst eller med stöd av denna lag fått del av uppgift om annans personliga förhållanden ur det register, som föres vid rikspolisstyrelsens säkerhetsavdelning, får icke obehörigen yppa vad han sålunda erfarit. Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet häremot, dömes till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken. I övrigt gäller tystnadsplikt beträffande uppgift ur polisregister enligt vad särskilt är föreskrivet.

2) av herrar *Hernelius* (h), *Nelander* (fp) och *Wennerfors* (h).